

**Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie
Sveikatos apsaugos ministerijos**

Į mokyklas sugrįžkime saugiai: COVID 19 ligos prevencijos priemonės

Vilniaus departamento Visuomenės sveikatos saugos skyriaus patarėja

Rūta Maceinaitė

2021 m. kovo 22 d.

Vaikai ir COVID-19 liga

- **Vaikų amžiaus grupėje yra mažiau hospitalizuojamų, sunkios būklės atvejų, mirties atvejų, daugiau lengvų bei besimptomų formų atvejų** ⁽¹⁾.
- **Jaunesni vaikai yra mažiau jautrūs COVID-19 infekcijai, o užsikrėtę ją rečiau perneša aplinkiniams, palyginus su vyresniais vaikais ir suaugusiais** ⁽¹⁾.
- **Visų amžiaus grupių vaikai gali užsikrėsti ir užkrėsti COVID-19 liga kitus asmenis** ⁽²⁾.
- **Vaikai gali susirgti sunkiomis COVID-19 ligos formomis, būti hospitalizuojami** ^(1, 2).
- COVID-19 ligos prevencijos **priemonių** visur ir visada turi laikytis tiek suaugusieji, tiek vaikai.

Šaltiniai:

1. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission-first update. 2020 m. gruodžio 23 d. Prieiga internete: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-in-children-and-the-role-of-school-settings-in-transmission-first-update_1.pdf
2. JAV ligų kontrolės ir prevencijos centrai. COVID-19 in Children and Teens. 2021 m. kovo 17 d. Prieiga internete: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/daily-life-coping/children/symptoms.html>

Mokyklos ir COVID-19 uždarymas

- **Vaikai pandemijos randus nešios ne vienerius metus** ⁽¹⁾.
- Sprendimas **uždaryti mokyklas** turėtų būti priimtas kaip **paskutinė išeitis** ⁽²⁾.
- Mokyklų uždarymas **gali padėti sumažinti** COVID-19 ligos plitimo riziką, tačiau **to nepakanka**, kad COVID-19 liga neplistų bendruomenėje ^(2, 3).
- **Vaikų grįžimas į ugdymo įstaigas** 2020 m. rugpjūčio viduryje sutapo su karantino priemonių atlaisvinimu, todėl **negalima teigti**, kad **mokyklų atidarymas** galėjo būti „varomoji jėga“ pastebėtam atvejų skaičių didėjimui daugelyje Europos Sąjungų valstybių nuo 2020 spalio mėn. ^(2, 3).

Šaltiniai:

1. UNICEF. How the COVID-19 pandemic has scarred the world's children. 2021 m. kovo 10 d. Prieiga internete: <https://www.unicef.org/coronavirus/COVID-19-pandemic-scarred-world-children>.
2. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission-first update. 2020 m. gruodžio 23 d. Prieiga internete: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-in-children-and-the-role-of-school-settings-in-transmission-first-update_1.pdf
3. Europos ligų ir prevencijos kontrolės centras. Questions and answers on COVID-19: Children aged 1 – 18 years and the role of school settings. Prieiga internete: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/questions-answers/questions-answers-school-transmission>

Preveninių priemonių svarba

- Mokyklas **atidaryti lengva**, tačiau **išlaikyti jas atidarytas – sunku**.
- Norint išvengti mokyklų uždarymo – **būtina imtis tinkamų prevencijos priemonių** ⁽¹⁾.
- Tinkamų **prevencinių priemonių derinys** (vakcinacija ir testavimas, saugaus atstumo laikymasis, „burbulo“ principas, rankų higiena, patalpų vėdinimas, valymas, tam tikrais atvejais asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas) **padedą sumažinti COVID-19 ligos plitimo riziką** ^(2, 3).
- Nei viena prevencijos priemonė **nėra „auksinis standartas“**, būtina visas priemones taikyti **kompleksiškai** ^(1, 4)

Šaltiniai:

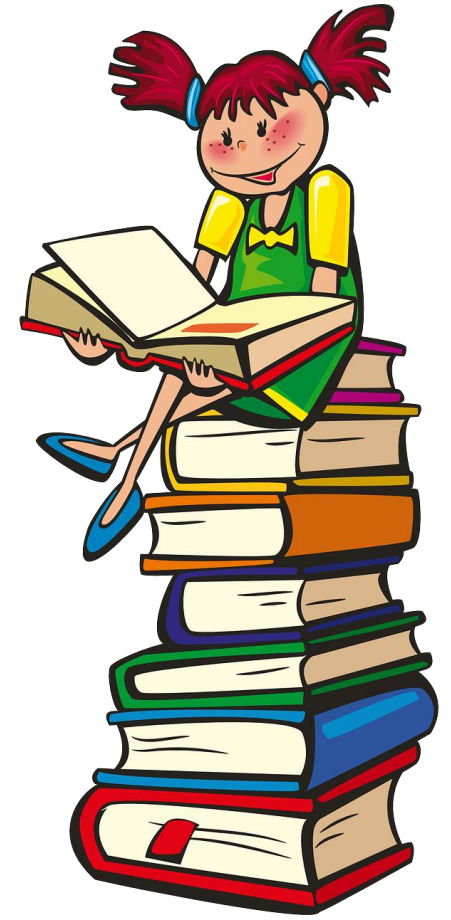
- 1.Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission-first update. 2020 m. gruodžio 23 d. Prieiga internete: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-in-children-and-the-role-of-school-settings-in-transmission-first-update_1.pdf
- 2.Landeros A, Ji X, Lange KL, Stutz TC, Xu J, Sehl ME, et al. An Examination of School Reopening Strategies during the SARS-CoV-2 Pandemic. 2020 m. rugpjūčio 6 d. Prieiga internete: <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.08.05.20169086v>
- 3.Bershteyn A, Kim H-Y, McGillen JB, Braithwaite RS. Which policies most effectively reduce SARS-CoV-2 transmission in schools? 2020 m. lapkričio 27. Prieiga internete: <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.11.24.20237305>
- 4.Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission. 2020 m. rugpjūčio 8 d. Prieiga internete: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-schools-transmission-August%202020.pdf>

Mokyklos bendruomenės svarba

- Klaidinga nuomonė – už prevencinių priemonių įgyvendinimą atsakinga tik ugdymo įstaiga ⁽¹⁾.
- Būtinas visos mokyklos bendruomenės (mokinių, tėvų, darbuotojų) įsitraukimas, tarpusavio bendradarbiavimas ir prevencinių priemonių laikymasis ^(1,2).
- Itin svarbūs iniciatyvūs ir pavyzdį rodantys lyderiai.
- Tik visų mokyklos bendruomenės narių pastangomis galima sumažinti COVID-19 ligos plitimo riziką ir pabaigti šiuos mokslo metus mokykloje.

Šaltiniai:

1. Pasaulio sveikatos organizacija. Key Messages and Actions for COVID-19 Prevention and Control in Schools. 2020 m. kovo 20 d. Prieiga internete: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/key-messages-and-actions-for-covid-19-prevention-and-control-in-schools-march-2020.pdf?sfvrsn=baf81d52_4
2. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission-first update. 2020 m. gruodžio 23 d. Prieiga internete: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-in-children-and-the-role-of-school-settings-in-transmission-first-update_1.pdf

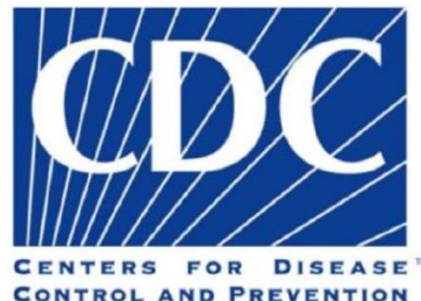
Prevencijos priemonės

- **Vakcinacija ir testavimas**
- **Organizacinės priemonės**
- **Patalpų vėdinimas**
- **Paviršių valymas**
- **Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas**
- **Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas**
- **Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams**

Informacijos apie prevencijos priemones šaltiniai

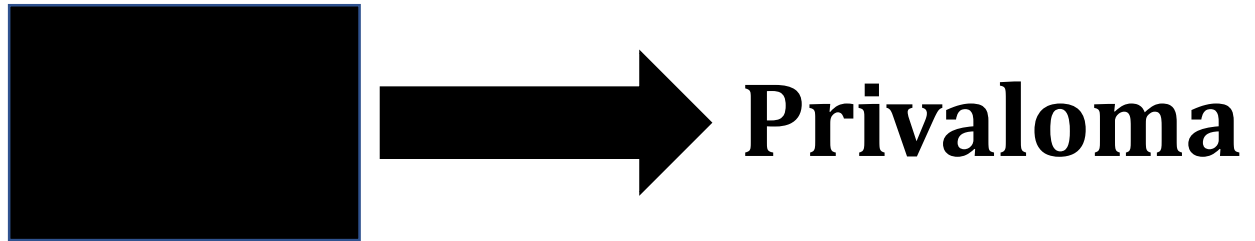
- Operacijų vadovo sprendimai: Nr. V-2934 „DĖL PRADINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO BŪTINŲ SĄLYGŲ“; Nr. V-465 „DĖL NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO BŪTINŲ SĄLYGŲ “; Nr. V-585 „DĖL KONSULTACIJŲ BAIGIAMŲJŲ KLASIŲ MOKINIAMS ORGANIZAVIMO BŪTINŲ SĄLYGŲ “
- Lietuvos higienos norma HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“
- Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijos
- Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro rekomendacijos
- JAV ligų kontrolės ir prevencijos centrų rekomendacijos
- Sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijos
- Kitų valstybių geroji praktika

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Prevencijos priemonės

Privaloma

Rekomenduojama

Prevencijos priemonės

- **Vakcinacija ir testavimas**
- Organizacinės priemonės
- Patalpų vėdinimas
- Paviršių valymas
- Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas
- Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas
- Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

Vakcinacija ir testavimas (1)

- **Vakcinos** - saugiausia ir patikimiausia sukurta **apsauga** nuo gyvybei **pavojingų užkrečiamųjų ligų**.
- Norint kuo greičiau suvaldyti pandemiją, **labai svarbu skiepytis nuo COVID-19 ligos**.
- **Profilaktinis testavimas** reikšmingai prisideda prie **COVID-19 ligos** plitimo valdymo.

45 savivaldybėse visi pradinukai gali grįžti į klases

Pradinių klasių mokiniams leista grįžti į kontaktinį ugdymą tose savivaldybėse, kuriose sergamumas koronavirusu per pastarąsias 14 d. 100 tūkst. gyventojų nesiekia 200 atvejų.

- Akmenės rajono
- Alytaus miesto
- Alytaus rajono
- Anykščių rajono
- Birštono
- Biržų rajono
- Druskininkų
- Elektrėnų
- Ignalinos rajono
- Jonavos rajono
- Joniškio rajono
- Jurbarko rajono
- Kaišiadorių rajono
- Kalvarijos
- Kauno miesto
- Kauno rajono
- Kazlų Rūdos
- Kelmės rajono
- Kėdainių rajono
- Klaipėdos rajono
- Kretingos rajono
- Lazdijų rajono
- Mažeikių rajono
- Molėtų rajono
- Pagėgių
- Pakruojo rajono
- Palangos miesto
- Pasvalio rajono
- Plungės rajono
- Prienų rajono
- Radviliškio rajono
- Raseinių rajono
- Rietavo
- Rokiškio rajono
- Šakių rajono
- Šiaulių miesto
- Šiaulių rajono
- Skuodo rajono
- Šilalės rajono
- Šilutės rajono
- Tauragės rajono
- Telšių rajono
- Ukmergės rajono
- Vilkaviškio rajono
- Zarasų rajono

Šių savivaldybių pradinukai gali grįžti į mokyklas, jei jos pasirinks saugaus sugrįžimo modelį

Savivaldybėse, kur sergamumas per 14 dienų 100 tūkst. gyventojų viršija 200 atvejų, mokiniams galima grįžti į kontaktinį ugdymą, jei mokyklų bendruomenė sutinka testuotis kaupinių metodu. Kitu atveju ugdymas tęsiamas nuotoliniu būdu.

- Klaipėdos miesto
- Kupiškio rajono
- Marijampolės
- Neringos
- Panevėžio miesto
- Panevėžio rajono
- Šalčininkų rajono
- Širvintų rajono
- Švenčionių rajono
- Trakų rajono
- Utenos rajono
- Varėnos rajono
- Vilniaus miesto
- Vilniaus rajono
- Visagino

Vakcinacija ir testavimas (2)

- **Klasė** (ar kontaktinis tinklas), **suskirstoma** į stabilias **5 asmenų grupes**.
- Vienos **grupės** asmenų **tepinėliai sugrupuojami** toje pačioje **virusologinėje terpėje** (kaupinys). Grupės kaupinys laboratorijoje tiriamas viena PGR reakcija.
- Teigiamo tyrimo rezultato atveju – atskirai tiriami visi kaupinio grupės asmenys PGR metodu.
- Tamponėlis įkišamas į nosies **landą ne giliau 2 cm** ir pasukiojamas 15 s.
- Ėminys iš abiejų šnervių su tuo pačiu tepinėliu
- Su priežiūra gali būti **atliekamas pačio asmens**.
- Testavimas – **tik viena iš prevencijos priemonių**.

Prevencijos priemonės

- Vakcinacija ir testavimas
- **Organizacinės priemonės**
- Patalpų vėdinimas
- Paviršių valymas
- Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas
- Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas
- Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

Organizacinės priemonės

- **Rekomenduojama** iš visų mokyklos bendruomenės narių atstovų sudaryti **pagalbos komandą**, kuri turėtų :
  1. Įvertinti COVID-19 ligos **plitimo rizikas mokykloje**.
  2. Numatyti prevencijos **priemonių įgyvendinimą** ir sudaryti prevencijos **priemonių planą**.
  3. **Supažindinti mokyklos bendruomenę** su prevencijos priemonių planu ir jo svarba.
  4. Paskirti už prevencijos priemonių plano **įgyvendinimą bei įgyvendinimo kontrolę atsakingą asmenį / asmenis**.
  5. **Nuolat platinti informaciją** apie prevencinių priemonių **laikymosi svarbą** (mokykloje, jos internetiniame puslapyje, socialiniuose tinkluose).
  6. **Nuolat skatinti ir mokyti tinkamai** laikytis prevencijos priemonių (mokykloje, jos internetiniame puslapyje, socialiniuose tinkluose).

Organizacinės priemonės pradinėse mokyklose

Ribojamas skirtingose klasėse ugdomų mokinių kontaktas tiek pamokų metu, tiek tarp pamokų, tiek po pamokų.

1. Ugdyimą organizuoti „burbulo“ principu (vienos klasės (grupės) mokiniams ugdymo veiklos, kurioms nereikia specializuotų patalpų, visą dieną organizuojamos toje pačioje mokymo patalpoje).

2. Esant poreikiui koreguoti švietimo įstaigos darbo laiką, skirtingų klasių pamokų pradžios ir pabaigos, pertraukų laikus.

Tvarkaraštyje trumpesnės kaip 10 min. pertraukos gali būti numatomos ar pamokos pirmoje pamainoje pradedamos anksčiau kaip 8 val. tik pritarus mokyklos taryba

3. Jei yra galimybė, skirtingoms klasėms priskirti skirtingus įėjimus ir išėjimus; numatyti atskirus judėjimo maršrutai iki klasės, valgyklos, specializuotų kabinetų sanitarinių mazgų, persirengimo kambarių.

4. Mokinių spintelės (jei įmanoma) išdėstyti tame pačiame aukšte, kur vyksta pamokos tų klasių mokiniams. Jei rūbina naudojasi kelių klasių mokiniai, drabužinės gali būti įrengiamos prie mokymo patalpų ar jose.

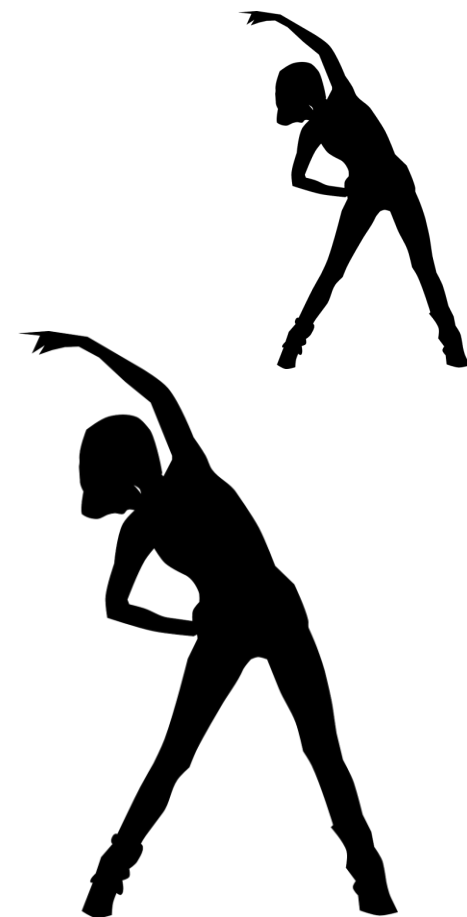
5. Esant poreikiui, tualetų patalpas priskirti naudotis konkrečios klasės (grupės) mokiniams neskirstant jų pagal lytis

6. Pailgintos dienos grupės veikloje gali dalyvauti tik tos pačios klasės (grupės) mokiniai.

6. Esant galimybei, nevykdyti kontaktiniu būdu interaktyvių veiklų, kurių metu pagilėja, padąžnėja kvėpavimas (pvz., susijusių dainavimu, šokimu ir pan.). O jei vykdoma, tarp mokinių užtikrinti ne mažesnę nei 2 m. atstumą.

Fizinio ugdymo pamokų organizavimas bei veiklų lauke organizavimas

- Maksimaliai išnaudoti galimybės pamokas, grupines veiklas **organizuoti lauke**, lauko klasėse.
- **Apriboti vienu metu sporto salėje sportuojančių klasių skaičių.** Idealu – vienu metu sporto salėje ugdomi vienos klasės mokiniai.
- Numatyti, kad **persirengimo kambariais** naudotųsi tik **tos pačios klasės** (grupės) mokiniai. **Esant reikalui – numatyti papildomas persirengimo patalpas.**
- Esant galimybei, rekomenduojama nevykdyti **kontaktiniu būdu interaktyvių veiklų**, kurių metu **pagilėja, padažnėja kvėpavimas** (pvz., susijusių **su sportu**). O jei vykdoma, tarp mokinių turi būti užtikrinamas ne **mažesnis nei 2 metrų atstumas**.
- Mokyklos teritorijoje **numatyti erdves**, kuriose pertraukas galėtų **leisti skirtingų klasių** (grupių) mokiniai.

Maitinimo orgnizavimas

- Maitinimas **švediško stalo principu**, kai maistą įsideda patys mokiniai, **neturi būti organizuojamas**.
- Po **kiekvienos klasės** (grupės, srauto) valgymo salė turi būti **išvėdinama ir išvaloma**.
- **Pertraukų**, kurių metu mokiniai maitinami, **laikas** turi būti **sureguliuotas taip**, kad būtų **užtikrintas klasės (grupės) izoliacijos principo taikymas**.
- Valgykloje maitinimą **organizuoti atskiroms klasėms (srautui)** skirtingu laiku pagal sudarytą ir skelbiamą tvarkaraštį.
- Jei nėra galimybės maitinti atskirų klasių mokinių skirtingu laiku, maitinimas valgykloje organizuojamas taip, kad valgykla būtų suskirstyta į atskiroms klasėms **skirtus sektorius**, užtikrinant, kad gretimuose sektoriuose valgytų greta besimokančių ir vienu koridoriumi besinaudojančių klasių (srauto) mokiniai. **Tarp skirtingų sektorių stalų išlaikomas ne mažesnis kaip 2 m. atstumas**
- Sudaryti galimybę **pasiimti įrankius nepaliekiant kitų įrankių**.
- Periodiškai priminti mokiniams apie būtinybę **nesidalinti maistu, gėrimais ir įrankiais su kitais mokiniais**.

Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų ir užsienio kalbos mokėjimo lygio vertinimo egzaminų organizavimas

1. Užsiėmimuose, egzaminuose turi dalyvauti ne daugiau **kaip 5 mokiniai**.
2. **Uždaroje erdvėje**, kurioje organizuojami užsiėmimai, vienam mokiniui turi būti užtikrinamas **ne mažesnis nei 30 m² plotas**.
3. Užtikrinti, kad tarp **užsiėmimuose, egzaminuose dalyvaujančių asmenų**, kai tai leidžia veiklos organizavimo ypatumai, būtų išlaikomas **ne mažesnis kaip 2 metrų atstumas**.
4. Vykdam užsiėmimus laikytis grupių izoliacijos principo: užtikrinti, kad **mokiniai nuolatos dalyvautų tos pačios grupės** veiklose, užsiėmimai būtų vykdomi taip, kad būtų **išvengta skirtingų grupių mokinių kontakto**.

Konsultacijų baigiamųjų klasių mokiniams organizavimas

1. Konsultacijose turi dalyvauti **ne daugiau kaip 5 mokiniai**.
2. Tarp mokinių turi būti išlaikomas ne mažesnis kaip **2 metrų atstumas**.
3. Konsultacijas organizuoti taip, kad būtų **išvengta skirtingose konsultacijų grupėse esančių mokinių kontakto**.

Prevencijos priemonės

- Vakcinacija ir testavimas
- Organizacinės priemonės
- **Patalpų vėdinimas**
- Paviršių valymas
- Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas
- Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas
- Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

Patalpų vėdinimas (1)

- **Tinkamas patalpų vėdinimas – itin svarbi prevencijos priemonė** (padidinama oro apykaita ir galimai užterštas oras „praskiedžiamas“ švarių oru) ⁽¹⁾.
- **Netinkamas patalpų vėdinimas siejamas su padidėjusia kvėpavimo takų infekcijų plitimo rizika** ⁽²⁾.
- **Paprasčiausia priemonė – natūralus vėdinimas** (patalpų, kuriose būna vaikai ir suaugusieji, vėdinimas atidarius langus ir duris) ^(1, 2).

Šaltiniai:

1. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission-first update. 2020 m. gruodžio 23 d. Prieiga internete: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-in-children-and-the-role-of-school-settings-in-transmission-first-update_1.pdf
2. Europos ligų ir prevencijos kontrolės centras. Heating, ventilation and air-conditioning systems in the context of COVID-19: first update. 2020 m. lapkričio 10 d. Prieiga internete: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Heating-ventilation-air-conditioning-systems-in-the-context-of-COVID-19-first-update.pdf>

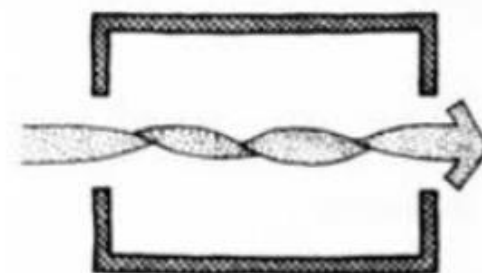
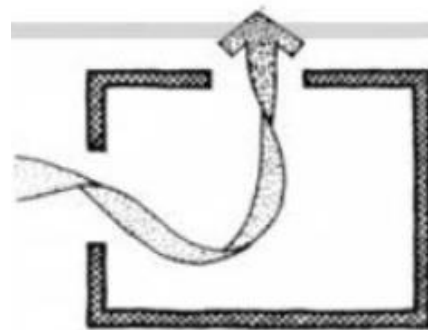
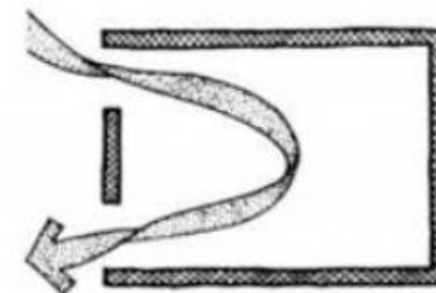
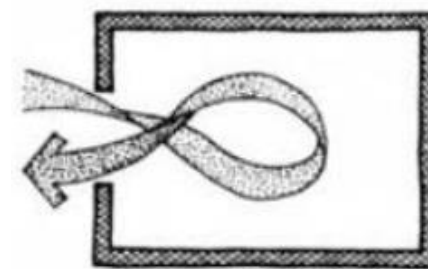
Patalpų vėdinimas (2)

- Tinkamas mokyklos patalpų vėdinimas turi būti užtikrinamas ir įprastomis sąlygomis.
- Mokymo klasėse turi būti užtikrinta natūralaus vėdinimo per atidaromus langus galimybė. Mokymo klasės ir mokymo kabinetai, kuriuose neįrengta mechaninio vėdinimo sistema, turi būti išvėdinami po kiekvienos pamokos.
- Patalpos, kuriose organizuojamas mokinių ugdymas, vykdomos konsultacijos, organizuojami egzaminai, turi būti išvėdinamos prieš atvykstant mokiniams ir kiekvienos pertraukos metu.
- Jei organizuojant veiklą naudojamos bendros patalpos, po kiekvienos pamokos jos turi būti išvėdinamos.
- Po kiekvienos klasės (grupės) valgymo salė turi būti išvėdinama.

Patalpų vėdinimas (3)

- Rekomenduojama patalpas vėdinti bent 10 – 15 minučių.
- Vėdinimo trukmė priklauso nuo įvairių faktorių (patalpų ploto, oro sąlygų, varstomų langų išdėstymo klasėje, jų ploto) ^(1, 2).
- Jei vėdinama sudarant skersvėją (atidaromi priešingose pusėse esantys langai ir (ar) durys) tuomet galima vėdinti trumpiau, jei skersvėjis nesudaromas – vėdinimo trukmė turėtų būti ilgesnė ⁽²⁾.

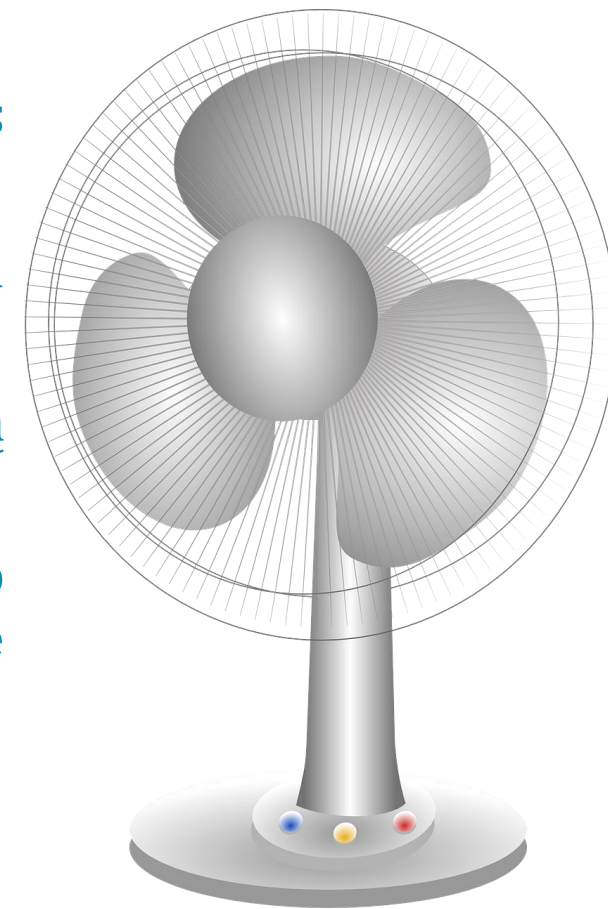
(2)

Šaltiniai:

1. CIBSE COVID-19 VENTILATION GUIDANCE. 2020 m. spalio 23 d. Prieiga internete: <https://www.cibse.org/coronavirus-covid-19/emerging-from-lockdown#1>
2. School for health. Harvard T. H. CHAN. 5-step guide to checking ventilation rates in classrooms. 2020 m. rugpjūčio mėn. Prieiga internete: <https://schools.forhealth.org/wp-content/uploads/sites/19/2020/08/Harvard-Healthy-Buildings-program-How-to-assess-classroom-ventilation-08-28-2020.pdf>

Patalpų vėdinimas (4)

- Naudoti CO₂ daviklius (CO₂ koncentracija ore parodo, kada patalpas būtina vėdinti) ⁽¹⁾.
- Mokyklose, kuriose privaloma dėvėti uniformas, mokiniams leisti dėvėti šiltesnius drabužius ⁽²⁾.
- **Nenaudoti** stalinių ar pastatomų **ventiliatorių** (gali pernešti virusą nuo vieno asmens prie kito) ⁽³⁾.
- **Reguluoti pamokų ir pertraukų laikus** taip, kad vėdinant ugdymo patalpas skirtingų klasių mokiniai bendrose mokyklos patalpose nekontaktuotų.

Šaltiniai:

1. D. Gurdasi., N. A. Alwan, T. Greenhalgh ir kt. School reopening without robust COVID-19 mitigation risks accelerating the pandemic. The Lancet, 2020 m. kovo 10 d. DOI:[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)00622-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00622-X).
2. CIBSE COVID-19 VENTILATION GUIDANCE. 2020 m. spalio 23 d. Prieiga internete: <https://www.cibse.org/coronavirus-covid-19/emerging-from-lockdown#1>
3. Pasaulio sveikatos organizacija. Coronavirus disease (COVID-19): Ventilation and air conditioning. 2020 m. liepos 29 d. Prieiga internete: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-ventilation-and-air-conditioning>

Patalpų vėdinimas (5)

- Šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo (ŠVOK) sistemos gali atlikti papildomą vaidmenį - padidinti vidaus patalpų oro pasikeitimo greitį, sumažinti oro recirkuliaciją ir padidinti šviežio lauko oro naudojimą (1).
- Nerekomenduojama naudoti recirkuliacinio vėdinimo (tiekiamas oras maišomas su iš patalpos ištrauktu oru) (1,2)
- Svarbu tinkama ŠVOK eksploatacija ir priežiūra (vadovautis gamintojo instrukcijomis) (3).
- „Šalta“ temperatūra (žemiau 21°C) ir „sausas“ oras (žemiau 40%) – **optimalios viruso išgyvenimo sąlygos** (1, 2).
- **Rekomenduojama: patalpų temperatūra 24 °C ir 60 % santykinė drėgmė** (1, 2).

Šaltiniai:

1.Pasaulio sveikatos organizacija. Coronavirus disease (COVID-19): Ventilation and air conditioning. 2020 m. liepos 29 d. Prieiga internete: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-ventilation-and-air-conditioning>

2.Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission. 2020 m. rugpjūčio 8 d. Prieiga internete: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-schools-transmission-August%202020.pdf>

Prevencijos priemonės

- Vakcinacija ir testavimas
- Organizacinės priemonės
- Patalpų vėdinimas
- **Paviršių valymas**
- Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas
- Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas
- Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

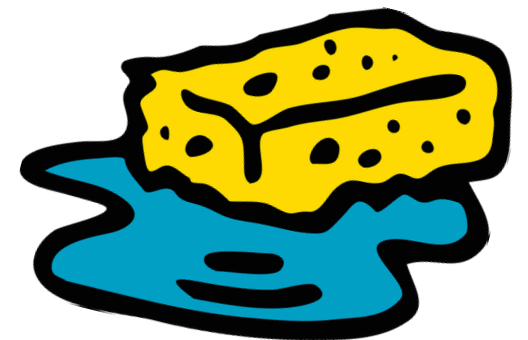

Paviršių valymas (1)

- COVID-19 ligos sukėlėjas **ant įvairių paviršių** laboratorijos sąlygomis **išlieka ilgai gyvybingas**: iki 1 d. ant medžio, iki 2 d. ant stiklo, iki 4 d. ant plastiko ir nerūdijančio plieno ^(1, 2).
- Jei organizuojant veiklą naudojamos **bendros patalpos** (specializuoti kabinetai, salės ir pan.), **po kiekvienos pamokos jos turi išvalomos**.
- **Dažnai liečiami paviršiai** (durų rankenos, durų rėmai, stalų paviršiai, kėdžių atramos, laiptinės turėklai, elektros jungikliai ir kt.) **turi būti valomi** paviršiams valyti skirtu valikliu ne **rečiau kaip 2 kartus per dieną**.
- Kitas aplinkos valymas turi būti atliekamas atsižvelgiant į Sveikatos apsaugos ministerijos parengtas rekomendacijas patalpų valymui COVID-19 pandemijos metu:
[https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/REKOMENDACIJOS%20dezinfekcijai%2020200327%20\(1\).pdf](https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/REKOMENDACIJOS%20dezinfekcijai%2020200327%20(1).pdf).

Šaltiniai:

1. Chin, A.W.H., Chu, J.T.S., Perera, M.R.A., Hui, K.P.Y., Yen, H.-L., Chan, M.C.W., et al., 2020. Stability of SARS-CoV-2 in different environmental conditions. The Lancet Microbe S2666524720300033. ([https://doi.org/10.1016/S2666-5247\(20\)30003-3](https://doi.org/10.1016/S2666-5247(20)30003-3)).
2. van Doremalen, N., Bushmaker, T., Morris, D.H., Holbrook, M.G., Gamble, A., Williamson, B.N., et al., 2020. Aerosol and Surface Stability of SARS-CoV-2 as Compared with SARS-CoV-1. N Engl J Med 382, 1564–1567. (<https://doi.org/10.1056/NEJMc2004973>).

Paviršių valymas (2)

- **Svarbus** ne tik patalpų paviršių, bet **ugdymo priemonių paviršių valymas**.
- Jei mokymo priemone, inventoriumi **naudojasi daugiau kaip vienas mokinys**, jos turi būti **išvalomos** ir **dezinfekuojamos** po kiekvieno panaudojimo. Dalijimasis ugdymo priemonėmis turi būti ribojamas.
- Mokiniai ir mokyklos darbuotojai turėtų turėti savo **individualias labai dažnai naudojamas ugdymo priemones** (rašiklius, pieštukus).
- Klasės „burbule“ naudojamomis **ugdymo priemonėmis** (knygos, žaidimai) **gali** tarpusavyje **dalintis** klasėje besimokantys mokiniai. Šios priemonės turėtų būti reguliariai valomos kaip ir kiti dažnai liečiami paviršiai.
- **Ugdymo priemonės**, kuriomis dalinasi skirtingų klasių vaikai (sporto, dailės, mokslo įranga) **prieš pasidalinimą turėtų būti valomos ir nenaudojamos 48 valandas** (72 valandas turėtų būti nenaudojama plastikinė įranga).

Šaltinis:

1. UK Department of Education. Schools coronavirus (COVID-19) operational guidance. 2021 m. vasario 21 d.

Prevencijos priemonės

- Vakcinacija ir testavimas
- Organizacinės priemonės
- Patalpų vėdinimas
- Paviršių valymas
- **Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas**
- Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas
- Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas (1)

- **COVID-19 gali plisti per užterštus paviršius** (sveikas asmuo palietęs užterštus paviršius vėliau nešvariomis rankomis pasitrynęs akis, burną ar nosį gali užsikrėsti) ⁽¹⁾.
- **Rankų higiena** – tai dažnas ir tinkamas **rankų plovimas vandeniu su muilu** arba **rankų valymas alkoholio turinčiomis priemonėmis** (tirpalais, geliais, servetėlėmis ar kitomis priemonėmis) ⁽²⁾.
- Mokyklose patartina pirmenybę teikti tam, kad būtų **sudarytos sąlygos mokiniams nusiplauti rankas vandeniu su muilu**, o ne jas dezinfekuoti ⁽²⁾
- Rekomenduojama naudoti **skystą muilą be antimikrobinių priedų, neutralaus pH**, dozatoriuose ⁽²⁾.
- **Neplauti rankų karštu vandeniu** (karštas vanduo nuriebalina odą, skatina jos pabrinkimą, išsausėjimą) ⁽²⁾.

Šaltiniai:

1. Pasaulio sveikatos organizacija. Q&A: How is COVID-19 transmitted? 2020 m. liepos 9 d. Prieiga internete: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-how-is-it-transmitted>
2. LR sveikatos apsaugos ministerija. Rekomendacijos dėl rankų higienos. 2020 m. kovo 2 d. Prieiga internete: [https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/rekomendacijos%20del%20ranku%20higienos\(1\).pdf](https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/rekomendacijos%20del%20ranku%20higienos(1).pdf).

Rekomenduojama:

1. Paviešinti tinkamo rankų plovimo rekomendacijas.
2. Priminti mokiniams rankų plovimo svarbą.
3. Kartu su mokiniais plauti rankas.
4. Rodyti mokiniams tinkamą pavyzdį.

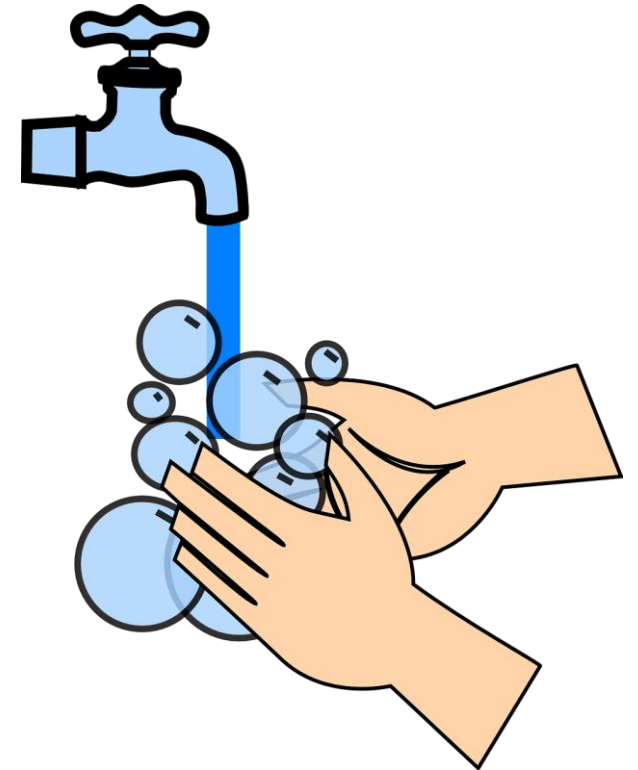
Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas (2)

- Švietimo įstaigoje **turi būti sudarytos tinkamos sąlygos mokinių ir darbuotojų rankų higienai:**
  1. Praustuvėse tiekiamas **šiltas ir šaltas vanduo**.
  2. Prie praustuvių patiekama **skysto muilo, vienkartiniai rankšluosčiai**.
- Turi būti sudaryta galimybė **rankų dezinfekcijai:**
  1. Gerai matomoje vietoje prie įėjimo į švietimo įstaigą, tualetuose pakabintos rankų dezinfekcijai skirtos priemonės.
- **Turėtų būti naudojami tik Lietuvoje įteisinti biocidai.** Visų įteisintų (autorizuotų) biocidinių produktų duomenys pateikti duomenų bazėje <https://biocidai.nvsc.lt/>.

Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas (3)

- Mokyklose patartina pirmenybę teikti **rankų plovimui su vandeniu ir muilu, o ne jų dezinfekavimui.**
- Esant galimybei rinktis, **pirmenybę patartina skirti ne skystam rankų dezinfektantui, o dezinfektantu sudrėkintoms servetėlėms** (toks pasirinkimas sumažina tikimybę kilti pavojui dėl produkto degumo bei atsitiktinio išsipylimo, atsitiktinio ar tyčinio apsinuodijimo išgėrus riziką, be to, rankų oda ne tik dezinfekuojama, bet dar ir mechaniškai nuvalomi nešvarumai bei žuvę mikroorganizmai).
- Vaikų rankų dezinfektantų pasirinkimo gairės:
<https://nvsc.lrv.lt/uploads/nvsc/documents/files/Vaiku%20Oranku%20dezinfekcija%20gaires.pdf>

Prevencijos priemonės

- Vakcinacija ir testavimas
- Organizacinės priemonės
- Patalpų vėdinimas
- Paviršių valymas
- Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas
- **Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas**
- Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas (1)

- **Virusas plinta per orą kartu su kvėpavimo takų sekreto lašeliais, kurie į aplinką patenka žmogui kosint, čiaudint, kalbant ar dainuojant ⁽¹⁾.**
- **Su sergančiu asmeniu artimai (mažesniu 2 metrų atstumu) kontaktuojantys žmonės gali užsikrėsti infekuotiems lašeliams patekus į jų nosį, burną ar akis ⁽¹⁾.**
- **Saugaus atstumo laikymasis – efektyviausia priemonė siekiant sumažinti COVID-19 perdavimo riziką ⁽²⁾.**
- **Kuomet neįmanoma išlaikyti atstumo – rekomenduojama dėvėti kaukes ⁽²⁾.**
- **Kaukės sudaro barjerą užkirstiems lašeliams iš kvėpavimo takų patekti į aplinką ⁽³⁾.**

Šaltiniai:

1. Pasaulio sveikatos organizacija. Q&A: How is COVID-19 transmitted? 2020 m. liepos 9 d. Prieiga internete: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-how-is-it-transmitted>
2. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission-first update. 2020 m. gruodžio 23 d. Prieiga internete: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-in-children-and-the-role-of-school-settings-in-transmission-first-update_1.pdf
3. Pasaulio sveikatos organizacija. Mask use in the context of COVID-19. 2020 m. gruodžio 1 d. Prieiga internete: [https://www.who.int/publications/i/item/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)-outbreak](https://www.who.int/publications/i/item/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-(2019-ncov)-outbreak).

Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas (2)

- **Visi vyresni nei 6 metų asmenys mokykloje turi dėvėti** nosį ir burną dengiančias **apsaugos priemones** (veido kaukes, respiratorius ar kitas priemones) (toliau – kaukės).
- Dėvimos kaukės turi priglusti prie veido ir visiškai dengti nosį ir burną.
- **Kaukių gali nedėvėti:**
  1. Pagal pradinio ugdymo programą **ugdomi vaikai būdami mokykloje ar jos teritorijoje.**
  2. **Neįgalumą turintys asmenys**, kurie dėl savo sveikatos būklės **kaukių dėvėti negali ar jų dėvėjimas gali pakenkti asmens sveikatos būklei** (šiems asmenims rekomenduojama nešioti veido skydelį).
  3. **Sportuojantys asmenys.**

Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas (3)

- Pasirūpinti **kaukių atsargomis** (mokiniam, darbuotojams).
- **Tinkamai tvarkyti kaukes** – numatyti atskiras talpyklas panaudotoms kaukėms, dienos pabaigoje užsrišti maišą ir šalinti kaukes kaip buitines atliekas.
- Periodiškai priminti mokyklos bendruomenės nariams **informaciją** apie:
  1. Kaukių **dėvėjimo svarbą**.
  2. Tinkamą kaukių dėvėjimą.
  3. Tinkamą **kaukių laikymą**.
  4. Daugkartinių **kaukių priežiūrą**.

Šaltiniai:

1. Pasaulio sveikatos organizacija. Mask use in the context of COVID-19. 2020 m. gruodžio 1 d. Prieiga internete: [https://www.who.int/publications/i/item/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)-outbreak](https://www.who.int/publications/i/item/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-(2019-ncov)-outbreak).
2. UK Department of Education. Schools coronavirus (COVID-19) operational guidance. 2021 m. vasario 21 d.

Prevencijos priemonės

- Vakcinacija ir testavimas
- Organizacinės priemonės
- Patalpų vėdinimas
- Paviršių valymas
- Tinkama rankų higiena ir jai būtinų sąlygų sudarymas
- Asmeninių apsaugos priemonių dėvėjimas
- Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

Informacijos teikimas mokyklos bendruomenės nariams

- **Prie įėjimo į ugdymo įstaigą** mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams) bei darbuotojams turėtų būti **paskelbta informacija apie:**

Asmens higienos laikymosi būtinybę (rankų higieną, kosėjimo, čiaudėjimo etiketą).

Nustatytus reikalavimus dėvėti kaukes

Draudimą į švietimo įstaigą atvykti asmenims, kuriems pasireiškia ūmių viršutinių kvėpavimo takų infekcijų požymiai (pvz., karščiavimas (37,3 °C ir daugiau), kosulys, pasunkėjęs kvėpavimas ir pan.).

Kosėjimo ir čiaudėjimo etiketas

- Čiaudint ir kosint būtina popierine servetėle arba alkūne užsidengti nosį ir burną.
- Popierinę servetėlę kuo skubiau išmesti į šiukšlių dėžę.
- Plauti rankas su vandeniu ir muilu arba jas dezinfekuoti.
- **Mokykloje turi būti pakankamas servetėlių bei šiukšlių dėžių kiekis.**

Kelionės į / iš mokyklos organizavimas

- Privaloma užtikrinti tarp asmenų **ne mažesnę kaip vieno metro atstumą**.
- Transporto vairuotojus atskirti pertvaromis nuo keleivių arba išlaikyti ne mažesnę kaip 2 metrų atstumą.
- Vairuotojai ir keleiviai, išskyrus vaikus iki 6 metų amžiaus bei neįgaliuosius, viešajame transporte **privalo dėvėti nosį ir burną dengiančias kaukes**.
- Autobuse **turi būti įrengtos** keleiviams gerai matomoje ir naudoti patogioje vietoje **rankų dezinfekavimo priemonės**.
- Transporto priemonėse turi būti reguliariai **valomi ir dezinfekuojami dažnai liečiami paviršiai** (rankenos, turėklai ir pan.) (ne rečiau kaip kartą per dieną).
- Kiekvienoje transporto priemonėje privalo būti aiškiai matoma **informacija apie prevencines COVID-19 ligos priemones**.

Šaltiniai:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. lapkričio 6 d. Sprendimas Nr. V-2513 „Dėl karantino režimo priemonių nustatymo teikiant viešojo transporto paslaugas“

Apibendrinimas

- **Mokyklų uždarymas - paskutinė COVID-19 ligos plitimo prevencijos priemonė.**
- **Nei viena priemonė nėra 100 %. Prevencijos priemonės turi būti taikomos kompleksškai.**
- **Svarbu laikytis ne tik privalomų, bet ir rekomenduojamų prevencijos priemonių.**
- **Prevencijos priemonės bus efektyvios tik tada jeigu jų laikysis visa mokyklos bendruomenė.**

